

УДК 338.43

ДОРАДНИЦТВО ЯК ОДИН ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ЧИННИКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

*Л.А. Ільків, кандидат економічних наук
А.О. Дзюба, магістр*

Досліджено проблеми надання дорадчих послуг для сільськогосподарських товаровиробників. Визначено перспективні напрями розвитку дорадництва як одного з найважливіших чинників підвищення ефективності аграрного виробництва

Дорадча діяльність, підвищення ефективності, аграрне виробництво, прибутковість, сільське господарство.

Важливість і доречність існування дорадчих сільськогосподарських служб вже давно ні в кого не викликає сумнівів. Адже світовий досвід переконує, що діяльність таких служб є одним із ключових чинників підвищення ефективності й прибутковості сільськогосподарських товаровиробників та стабільності розвитку сільських громад.

В аграрній сфері економіки України дорадчі послуги надаються недостатніми темпами. Незважаючи на очевидну вигідність, дорадча діяльність не має належного інституціонального забезпечення, підготовлених кадрів, організаційно-економічного механізму здійснення. Мережа дорадчих служб не є всеохоплюючою, а їх діяльність не носить системного характеру. Крім того, значна кількість суб'єктів господарювання не має інформації про існування дорадчих структур, їх можливості, форми та переваги співпраці з ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації та розвитку дорадчої діяльності досліджували такі вчені, як О.М. Бородіна, Т.П. Кальна-Дубінюк, І.Т. Кіщак, В.В. Клочан, І.М. Криворучко, М.Ф. Кропивко, І.П. Кудінова, М.І. Лобанов, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, Л.О. Мармуль, П.Т. Саблук. Значну увагу вони приділяли визначенню соціально-економічної сутності дорадчих послуг, обґрунтуванню їх організації, інформаційному та науковому забезпеченню.

Проте, в умовах всеохоплюючої інноваційної діяльності, що веде до динамічних змін, організація системи дорадництва потребує постійного дослідження та вдосконалення.

Мета дослідження – визначення проблем і перспективних напрямів розвитку дорадництва як одного з найважливіших чинників підвищення ефективності аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарська дорадча діяльність в сучасних умовах розглядається, в основному, як організований обмін інформацією та цілеспрямована передача навичок. Це широкомасштабна діяльність, яка повинна координуватися та контролюватися органами державної влади з метою напрацювання досвіду, розробки методики і методології її здійснення. Як показує досвід розвинених країн світу, практично всі вони розпочинали сільськогосподарську дорадчу діяльність через створення державних служб або служб при державних аграрних університетах, і лише після того, як формувався позитивний імідж цих служб, накопичувався достатній обсяг інформації та досвід роботи з сільськогосподарськими товаровиробниками, вони починали створення мереж приватних служб, що здійснювали дорадчу діяльність на комерційних засадах. На сьогодні більш ніж у 200 країнах світу важко уявити ефективний розвиток сільських територій без інформаційно-консультаційного обслуговування з боку сільськогосподарських дорадчих служб [1].

Економічний ефект від функціонування державної системи сільськогосподарського дорадництва досягається шляхом:

- ✓ підвищення дохідності сільськогосподарського виробництва за рахунок надання дорадчих послуг з питань прибуткового ведення сільського господарства;
- ✓ стимулювання розвитку малого підприємництва на селі та додаткових надходжень до місцевих бюджетів;
- ✓ сприяння підвищенню рівня зайнятості на селі;
- ✓ збільшення обсягу доходів домогосподарств сільського населення та рівня їх купівельної спроможності [2].

Нині існує проблема забезпечення ефективної діяльності самих сільськогосподарських дорадчих служб, які утворені як юридичні особи і функціонують у різній організаційно-правовій формі та мають різні форми власності або є структурними підрозділами аграрних навчальних закладів і науково-дослідних установ.

Безсистемність надання дорадчих послуг не відповідає соціально-економічним потребам суспільства, рівню розвитку сільськогосподарського виробництва та продовольчої безпеки держави.

Зазначена проблема виникла внаслідок [3]:

- ✓ незавершеності формування мережі сільськогосподарських дорадчих служб на обласному і районному рівні з представництвами у сільських (селищних) радах;
- ✓ ненадання державної підтримки сільськогосподарській дорадчій діяльності.

Тому досить необхідним є створення ефективної державної системи сільськогосподарського дорадництва як дієвого інструменту впровадження державної аграрної політики, забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства та сільських територій, подолання бідності на се-

лі шляхом провадження просвітницької діяльності й надання соціально спрямованих дорадчих послуг суб'єктам господарювання на селі та сільському населенню з метою підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення сільського господарства.

Для ефективної діяльності дорадчих служб особливу увагу слід приділяти створенню регіональних баз даних науково-технічної і ринкової інформації. Ці бази мають стати довідково-інформаційним фондом, що містить науково-технічну і ринкову інформацію – перспективну (прогнозну), поточну (оперативну) та ретроспективну (архівну), і відповідати таким вимогам користувачів [4].

Розвиток мережі сільськогосподарських дорадчих служб переконливо показує, що дорадництво в Україні розглядається як важливий аспект процесу реформування аграрної галузі, який стимулює та спрямовує позитивні перетворення „на місцях”.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, створення сільськогосподарських дорадчих служб в Україні має велике значення не лише для підвищення ефективності аграрного виробництва усього агропромислового комплексу в цілому, а також і для вирішення багатьох соціально-економічних проблем розвитку сучасного села. Але пов'язана із цим діяльність не повинна перетворитися в кампанію, спрямовану на досягнення в декількох регіонах країни демонстраційного ефекту, пов'язаного з використанням додаткового фінансування, комп'ютерної техніки та технологій, створенням структур, спрямованих на рішення, у першу чергу, виробничих, а не комплексних питань розвитку сільських територій.

Вважаємо, що основними перспективними напрямками та завданнями щодо системи сільськогосподарського дорадництва в Україні, які сприятимуть підвищенню ефективності аграрного виробництва, є такі:

- інформаційно-довідковий – забезпечення ведення та поповнення банку даних інформаційних ресурсів, що постачаються науковими організаціями, бібліотеками, дорадчими службами та товаровиробниками;
- консультаційний – поєднання структури з дорадчого обслуговування галузі й підприємств АПК з економічного аналізу, організації, управління, технології та економіки виробництва, бізнес-планування й моніторингу;
- інноваційний – створення інновацій на базі нових знань;
- навчальний – створення системи, яка б спиралася на інформаційну базу і практичне консультування шляхом залучення до дорадчої діяльності не лише кадрів дорадчих служб, а й викладачів аграрних вищих навчальних закладів та вчених;
- освітньо-науковий – створення альтернативної мережі сільгоспдорадництва на базі аграрних вищих навчальних закладів та наукових установ Мінагрополітики.

На наш погляд, завдяки таким крокам у становленні дорадництва ми допоможемо у підвищенні конкурентоспроможності й адаптації сільськогосподарської продукції до вимог і стандартів світової та європейської ринкових систем.

Список літератури

1. Бурдейний І.М. З досвіду державного регулювання сільськогосподарського виробництва зарубіжних країн / І.М. Бурдейний // Економіка АПК. – 2001. – № 2. – С.124–127.
2. Бородіна О.М. Дорадництво як основа розвитку підприємництва у сільському господарстві / О.М. Бородіна; за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. – К. : ІАЕ, 2001. – С. 808–810.
3. Концепція формування державної системи сільськогосподарського дорадництва від 31.10.2011 р. N 1098-р <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-p>
4. Кальна-Дубінюк Т.П. Основи аграрного консалтингу: [підручник] / Т.П. Кальна-Дубінюк, М.Ф. Кропивко, М.Ф. Безкровний, І.М. Криворучко – К. : Освітня книга, 2006. – 224 с.

Исследованы проблемы предоставления консалтинговых услуг для сельскохозяйственных товаропроизводителей. Определены перспективные направления развития консалтинга как одного из наиболее важных факторов повышения эффективности аграрного производства.

Консалтинговая деятельность, повышение эффективности, аграрное производство, прибыльность, сельское хозяйство.

Investigational problems of grant of consulting services for agricultural commodity producers. Certainly perspective directions of development of consulting as one of important factors of increase of efficiency of agrarian production.

Consulting activity, increase of efficiency, agrarian production, profitability, agriculture.